

מה יקות השבת

גיליון
654

פרשת
חיי שרה
תשפ"ה

ד"ר ע"י קהל לובלין בארה"ק

בראשות הגה"צ רבי מנחם ברוך יאזע שליט"א

תלמידו של פוסק הדור בעל "שבט הלוי" זצוק"ל

◆ משיחורנו של מורינו הגה"צ שליט"א ◆

נסיונה של שרה בעקדת יצחק

"ויהי תמי שרה". צריך להבין מדוע פרשתנו מתחילה בענין מיתת שרה שהוא ענין של צער, היה ראוי לכאורה שפרשתנו תתחיל עם פרשת עקדת יצחק, שהיה זה נסיון גדול של אברהם ויצחק שעמדו בה לכבוד ה' ? עוד יש להבין עד כמה שידנו משגת, מדוע לא נתן הקב"ה לשרה לזכות לראות בחפת בנה, אחרי כל קו הרבה שנים שצפתה לבן, ובפרט שממנו נעמד כל עם ישראל?

אלא שעקדת יצחק היתה נסיון לא רק לאברהם וליצחק, אלא גם לשרה אמנו, וצדקה לשרה נסיון העקדה היה קשה יותר משל אברהם ויצחק, כי אם יצחק היה נשחט, הרי שעדו נשאר לאברהם את ישמעאל, כמו שמצינו בדברי חז"ל (מובא ב"ש"י), שפאשר ה' אמר לאברהם: "קח נא את בנה את יחידך אשר אהבת" אמר אברהם לה': 'שניהם אני אוהב', והינו משום שאברהם צפה לראות גם את ישמעאל שהוא עובד ה', אם כן אברהם היה יכול להתנחם שנשאר לו את ישמעאל.

לותר על הכל

וכן ליצחק, הנסיון היה להשחט פעם אחת לכבוד ה', אבל לשרה, יצחק היה בו יחיד, ואם הוא נלקח ממנה, צערה עצום ונורא ולא נשאר לה שום המשך בעולם, ולעמת זאת, השמחה הגדולה ששרה מן הסתם צפתה כמו כל אמה, היא לראות בחפת בנה יצחק.

והנה מספרים לנו חז"ל (מובא ב"ש"י),

שהמגיד בא וספר לשרה שאברהם עקד את יצחק, ולא הספיק לספר לה שהוא לא נשחט ופרחה נשמתה, ומפך רואים שלשרה היה נסיון זה קשה ביותר, עד שמרב בהלתה מבשורה זו, היא השיבה את נשמתה ליצרה, ובכל זאת, היא קבלה עליה דין שמים באהבה בלי שום תרעמת, אף על פי שעל ידי זה היא יצאה מן העולם בלי לראות בחפת בנה.

תענוג מן השמים

אבל שרה ראתה והשקיפה בענג על חפתו של בנה מן השמים, כמו שנאמר על רבקה: "ויבאה יצחק האהלה שרה אמו", והינו שנשמתה של שרה שרתה באהל יצחק ורבקה, כמו שיש למצוא רמז לכה בענג ובגור שהיה מעל ובתוך אהלם, שמרמזים על נשמתה של שרה ששרתה שם.

והפעלה הזו של שרה, היא היתה שלמותו הגדולה של אברהם, שבאשתו שהיא פגופו יש מעלה גדולה כל קו. ולכן נאמר: "ויבא אברהם לספד לשרה ולבנתה", "ולבנתה" כתוב בכ"ף קטנה, שיש בכך ללמדנו שאברהם הספיד את שרה על מעלתה שהסכימה לותר מלראות בחפת בנה, שגיל החפה הוא גיל כ' שנים, ונשאר "ולבנתה" לרמז ששרה ותרה גם מלראות את רבקה הצדקת שהיא פלתה החשובה פ'בחה, וכל זאת במקסירות נפש לכבוד ה' שצוה לעקד את יצחק.

להרגיש בחנת הבן

ועל דרך זה יבאר מה שלמדנו חז"ל על

מתיקות הניסים

— מכתבים למערכת —

הצער שגרה שדוה ומשפנתא

כשלמדתי בשעור א' בשיבה קטנה, בחור אהד בשם הערש'ל (שם משאל) שלמד בשעור ג' היה נוהג לפגע בי כמה פעמים בכל יום, עד שהדבר תרה לי ביותר והחלטתי שבפעם הבאה שהוא פגע בי, לא אעביר את הדבר בשתיקה. אכן הדבר לא אחר לבוא, ובארוחת הבקר הוא עבר לידי ואמר כלפי: "למה מלאת רק צלחת אחת, אולי תקוח את כל האכל?".

הדבר פגע בי מאד, קמתי ודחפתי אותו בכל כחי. בחור – הערש'ל – נפל וקבל מכה בפניו מהחד של השלח, ונפער לו חור עמוק ורחב באזור הפה עד סמוך לעין שלו. הדבר בהחיל אותי ומיד ברחתי מהשיבה.

בלילה ספרו לי שתפרו להערש'ל את החתך ושהוא מאד כועס עלי. רק כעבור שלשה ימים העזתי לחזור לשיבה, ומאז הערש'ל לא פגע בי בשום מלה, אבל פניו העידו שהוא שומר לי טינה גדולה על מה שעשיתי לו, לכן השתדלתי כמה שיותר להתרחק ממנו ולא להמצא בקרבתו.

« המוסד המעשה בעמוד א

פניני אגדה

• הרה"צ ר' אלוהו קאהן שליט"א
משגיח דרשיבתנו •

משכבה לבית המדרש

'אם פגע בך מנגול זה משכבה לבית המדרש', נראה לבאר זאת בדרך דרש, דהנה דרך היצר הרע למשוך את האדם ולפתותו אחרי הבלי העולם הזה, לכן חז"ל פנו אותו פאן מנגול, פי האמת היא שהעולם הזה שהיצר מפתה ללכת אחריו הוא במציאות רק הולך ומתבלה ומתנגול, ואלו העולם הבא הוא העולם המפאר הקיים לג'צח נצחים.

אבל פינו שבגעת נסיון קשה לאדם להתגבר, לכן מיעצים לו חז"ל: 'משכבה לבית המדרש', והינו שג'לך בדרך של היצר הרע לעשות לו משכבה לבית המדרש, על ידי שבטיח לעצמו שיקבל לאחר למודו איהו ענין של עולם הזה, כגון מאכל ערב וכיוצא בזה.

עוד אפשר לבאר, 'אם פגע בך מנגול זה' - אם יש לך עסק וטרח שקשור לעולם הזה שעתידי להיות בלה ומנגול, העצה היא 'משכבה לבית המדרש', תמשך את אותו עסק וטרח לקשור אותו 'לבית המדרש', הינו לענייני עולם הבא, ובך קיים האדם 'בכל דרכיך דעהו' - שגם את ענייני העולם הזה יעשה בשביל התכלית - 'לדעת את ה'!

מאברהם אבינו עד כמה צריך לכבד את האשה, מכך נראה כמה אברהם כבד את שרה, כמו שזכר בך שדאג לה גם לאחר פטירתה וקנה לה את הקבר במערת המכפלה במאמצים ובדמים מרבים ולכן משם לומדים חז"ל (ריש קדושין) את קנין הקדושין של כל יהודי 'קייחה קייחה משה עפרון', ומדוע לומדים את דין הקדושין וקנין מקנין הקבורה?

אלא בשביל ללמדנו, ששפאדם מקדש אשה, עליו ללמד מאברהם אבינו איך לכבד את האשה ולהיות נאמן לה, כמו שאברהם היה נאמן לשרה כל ימי תייה וגם לאחר מותה נלחם עבירה שתהיה לה קבורה מכבדת.

שרה: 'בת מאה בבת עשרים', ששרה הרגישה בגיל מאה שמחה גדולה בעמדה בנסיון עקדת בנה, כמו שראתה בחפת בנה שזמנו בגיל עשרים, ולא היה לה הבדל אם תראה בחפתו בהיותה בעולם הזה או שתראה בחפתו מהעולם הבא.

עתה יבין מדוע פרשתנו מתחילה בענין מיתת שרה דוקא ולא בפרישת העקדה, כדי ללמדנו את מעלתה של שרה שעמדה בנסיון העקדה במסירות נפש של ממש, שיצאה מן העולם מבשורת העקדה ולא ראתה בחפתו של יצחק בנה.

כבוד האשה מאברהם אבינו

ולפי שהתורה מספרת על שדוכו של יצחק, היא מספרת על מיתתה וקבורתה של שרה, ללמד שישחק אבינו למד

פרשת שדוכו של יצחק אבינו

(מוכב ברו"ש בראשית כד ט) 'וכל טוב אדניו בידו' - שטר מתנה כתב ליצחק על כל אשר לו כדי שיקפצו לשלח לו בתם!.

ה'ברורים' בשדוכים של אבותינו

ומצינו שפאשר אליעזר מצא את רבקה ונזכח לראות שהיא בעלת חסד באפן מיחד כמו שבקש, מיד נתן לה שני צמידים ונזם זהב, ואיתא במדרש אגדה (בפיר) וכן במדרש הגדול, שנתנה זו היתה לשם קדושין ויש מפרשים שנתנה זו היתה לשם מתנה ושדוכים (לקח טוב כד נג וכן מוכב

בפרשתנו מדרך על השדוך של יצחק אבינו, שנעשה על ידי אליעזר שהלך בשליחותו של אברהם ללבו ובתואל, כדי להביא משם את השדוך ליצחק.

וחז"ל (בר"ר טו ז) מלמדים אותנו, שהשדך של בתואל ולבו להשתדך עם משפחה של צדיקים אף על פי שזה היה הפך שיטתם הרעה, היה הממון הרב שהם ראו שיש לאליעזר מרכושו של אדונו אברהם, וכן שידעו שאברהם מוריש את הכל ליצחק, לכן רצו להשתדך עמו, וכמו שאמרו חז"ל

מתיקות מדת החסד

בציור שלפנינו אנו רואים את רבקה גומלת חסד בזריות מפלאה עם אליעזר עבד אברהם והנמלים.

ביצד אליעזר נתן לה מתנות לפני שברר שהיא אבן ראוייה ליצחק?

על כך במאמר: 'פרשת שדוכו של יצחק אבינו'

פניני הלכה

• הרה"ג ר' יוסף סאנדר שליט"א •

ברכת בקרים ורעמים

על הבקרים מברך 'עושה מעשה בראשית' ועל הרעמים מברך 'שכחו וגבורתו מלא עולם' (ש"ע רכז א ומ"ב ס"ק ה), ואם ראה ברק ושמע רעם באחד, מברך על שתיהן ברכה אחת – 'עושה מעשה בראשית', ואם ברה שכחו וגבורתו מלא עולם, וצא (מ"ב ס"ה), ואם לא היו תכופין, מברך תחלה על הברק, כיון שהוא נראה תחלה לעין האדם, ואחר כך מברך על הרעם (מ"ב ס"ה).

אם ראה ברק ובאמצע ברכת 'עושה מעשה בראשית' שמע רעם, פסק בקצור ש"ע (סי' ס"ב), שלא יברך על הרעם 'שכחו וגבורתו מלא עולם', כיון שצא בברכת 'עושה מעשה בראשית' שברך על הברק והגור"ח מצאנו (הנחות לט"ע) כתב, שיש לברך על הרעם שכחו וגבורתו וכו', כי כיון שברך על הברק, גלה דעתו שאינו מתכוון לפטור את הרעם שבא אחריו.

והברכי יוסף (ס"ק ד הובא בשע"ת ובמ"ב), הסתפק במי שברך על הברק ונתפנו לפטור גם את הרעם הבא אחריו, והכריע שצא בדיעבד, ושנים פוסקים שכתבו לחלק שרק אם שמע הרעם תוך כדי דבור וצא, אף לאחר כדי דבור לא יצא וע"ז עוד.

להפך: הרי המילה היא הודאה לה' על המשפך הדורות, ומסמלת שאנו וזרענו פלנו עבדים למקום ברוך הוא, וכל תכלית בריאתנו היא בכדי לעבד את ה', ולכן דוקא בעת מכאוביו מהמלה חפש אנשים כדי לגלות להם את גדלת ה', וכיון שראה הקב"ה שכן הם מעשיו, זכה אותו בבו הגדול וצחק באיניו שפרסם את שם ה' בעולם.

מפנה לידי מדת החסד ושאר המדות הטובות, ולא לעסק בה רק בלמוד על מנת להחכים בלבד, כי הרי דוקא ברכה שטרחה ועשתה חסד בשתי ידיה, זכתה לשני הצמידים כנגד שתי לוחות הברית, ואלו אדם שרק עוסק בתורה ומתחמק מלקיים את המצוות ולעשות חסד, הוא לא יכול לקבל את שני הלוחות הברית על ידיו, כמו שאמרו חז"ל (בבמות קט): שאדם שאומר אין לי אלא תורה, אפילו תורה אין לו, ויבאר שאדם שאינו מקיים את למודו, נמצא שגם את התורה שלמד אין בידו, שיהי לא בא מלמודו לידי קיום.

מדות לשמה

וזה שהצמידים המסמלים על שני לוחות הברית היו על ידיה של רבקה, זה מלמד שאות כל מעשי החסד שעושים בידים צריך לעשות עם דעת של התורה הקדושה ועם דעת של יראת ה' ואהבתו, שהם עקר התורה, כמו שצאמר: "מה ה' אלקיך שואל מעמך כי אם ליראה ולא להבה או תו" וכן שאנו מתנהגים במדות טובות מפני שזהו רצון בוראנו ולא כמו הגויים שלומדים להתנהג במדות טובות רק כדי להיות 'מנמסים'.

וכשרבקה ראתה שאליעזר קבל מאברהם כזו מדת החסד, שהוא נותן לה גזם וצמידים עוד לפני שהוא יודע במפורש שהיא תנשא ליצחק, ויתכן שנותן לה את התכשיטים כמתנה בלבד כהפדת הטוב על החסד שגמלה עמו שהשקתה אותו ואת גמלו (רלב"ג אות כג ואברבנאל אות כב), מזה הבינה שבבית של אברהם יש מדת חסד שלמה, וזה היה ברורים של רבקה על השדוף שהציעו לה, שפשראתה את מעשי החסד האלו, הבינה מיד שאברהם ויצחק גדולים מאד במעשי החסד ורצתה להנשא ליצחק.

לא להתחמק מחסד

ומאברהם אבינו אנו למדים שאדם לא יפטור את עצמו בשום טענות ממעשי חסד, כמו שלמדנו בפרשה הקודמת שאברהם אבינו ישב ביום השלישי למלתו בפתח האהל כחם היום כדי להכניס אורחים, ולא אמר: אנוח בימים אלו ואחר כך אעסק בהכנסת אורחים ביתר שאת, אלא אמר

בסוגיית כד נה), וצריך להבין, הרי לכאורה אין זו דרך ארץ ולקדש או לשדוף אשה בשוק בלי לדבר עם הוריה ומשפחתה על פה, והיה מן הראוי לבא קדם אל הוריה ולהציע להם לקדשה ליצחק?

אלא שפשם שאליעזר היה צריך לעשות ברורים על השדוף של יצחק ולבדק שהיא בעלת חסד, כמו שאכן מצא ברכה, כך גם רבקה היתה צריכה לעשות ברורים על יצחק, לברר ולבדק האם הוא עובד ה' אמתי כאברהם אביו.

חותם של חסד אמתי

ובפרשת וירא, אנו רואים היאך אברהם אבינו מכניס אורחים ומכבד אותם, ואל הקור רץ אברהם... ויתן אל הנער ומהר לעשות אותו" (וחז"ל מבארים (אדר"ג א), שהנער היה ישמעאל, אם כן רואים שגם ישמעאל התנהג במדת החסד שראה אצל אברהם, ולפי זה יבאר, שרבקה היתה חוששת מנזן אדע שיצחק הוא צדיק באמת, שמה ח"ו הוא כמו ישמעאל, שגם הוא עשה מעשי חסד והיה רשע!?

לכן אליעזר היה צריך להראות לה את המדות הטובות שאברהם למדו - להפיר טובה למי שהיטיב עמו, ולא סתם הפדת הטוב אלא בגדר מפליא של אהבה המקלקלת את השורה, כמו שנהג עמה, שמיד אחרי שהשקתה אותו ואת גמלו, קפץ ונתן לה את הנזם זהב והצמידים, כדי שתבין שיצחק שהוא נאמן לאברהם אביו אינו דומה לישמעאל ח"ו, אלא הוא קבל מאברהם מדות של חסד ופלות ושלמות בקל וחומר מאליעזר שהוא רק עבדו של אברהם ואלו הן המדות המפלאות של הפדת הטוב שקבל מאברהם.

ליקר את עובדי ה'

והנזם זהב שנתן לה הוא תכשיט שהיו רגילים בזמנם לשים על האף, היה כדי ליקר ולהעריך את היראת שמים שיש בה, שהיראת שמים נפרת באף, כמו שקתוב: "והריחו ביראת ה'", והצמידים על היד, הם כדי ליקר ולהעריך את המעשים הטובים של חסד שהיא עושה בידיה.

וחז"ל (בר"ס י) דורשים, ששני הצמידים שנתן לה הם כנגד שני לוחות הברית, ומזה נלמד פמה צריך לקיים את התורה ולבא

בשחלפה השנה, הערש'ל עלה לשיבה גדולה ואני שמחתי שנמלתי מהמתח שהיה לי ממנו. כה עברו להו חמש עשרה שנים, ולא ראיתי אותו ולא שמעתי ממנו כלל. לבינתיים התחתנתי, ובשנים הראשונות לנשואי גרתי בחוץ לארץ ליד משפחת חמי, אחר כך חזרתי לארץ הסדש ובחסד ה' נולדו לי כמה ילדים והתעניינתי בקניית דירה.

לצרה הקניה הייתי מקרח לקחת משכנתא של סכום גדול, ולזה הכרחתי לחפש יועץ משכנתא ממקה שיזאג לי לקבל משכנתא גדולה כזאת. חלק הפנו אותי ליועץ הזה, וחלק ליועץ אחר אף כל היועצים שהגעתי אליהם הרימו ידיים ואמרו שאיו ביכלתם לעזור לי, עקב התנאים הקשים שלי בפרינסה. רק אחד מהם יעץ לי לפנות ליועץ מסים, כשהוא מרגיע אותי שבעזרת ה' הוא יוכל לעזור לי.

נסעתי ליועץ הזה, ואז כשישבתי בפריזדור וראיתי מהדלת את היועץ הכיתי בהלם. נוכחתי לראות שהוא לא אחר מאשר... הערש'ל!

ברגע שראיתי אותו, לבי החל לפעם בחזקה. נזכרתי איר דחפתי אותו, ואפלו ראיתי את הצלקת שנקמת בפניו מהחתה שגרמתי לו. אה הבנתי שמשמים סבבו והביאו אותי לכאן, כדי ששינינו נתנו את ההתנהגות הרעה שהייתה לנו זה כלפי זה.

התור שלי התקרב, ואני רועד איר הערש'ל יקבל את פני, יתכן שהוא יגרש אותי כבעס ובזז... כשהגיע התור שלי נכנסתי לחדה

ובשהערש'ל הבחין שזה אני, פניו הקדימו. אני נבהלתי וקפאתי על מקומי.

אלא, שרגע אחר כך הערש'ל הושיט לי את ידו בתמימות והחל לומר לי בערגה ובחרטה: "אליעזר! אליעזר! כמה אני מתחרט היום על מה שעשיתי לך. טעיתי, הייתי בחור צעיר ולא הבנתי את חמרת הדבורים והמעשים שלי".

"ודע לך" ממשיה הערש'ל ואומר, "עז היום לא זכיתי להנשא, וברור לי שהדבר קשור להתנהגות שהייתה לי כלפיה, ולכן אני כבר זמן רב מחפש אותך ולא ידעתי איה אשיג אותך, כי ספרו לי שעברת לגור בחוץ לארץ, ובשבוע האחרון אני מרבה להתפלל לקב"ה שישלח לי אותך, כי ברצוני להתפייס אתך".

התרגשתי מאד ומחלתי להערש'ל בפה מלא ואף הוא מחל לי. וכשהוא שמע את בקשתי הוא אמר לי שאכן זהו מקרה חריג, ומאז קשה להוציא סכום משכנתא כמו שאני צריך עם אמצעי הפרינסה שלי, אה אמר, שבעזרת ה' יתברר הוא יתאמץ לעשות הכל עבורי, ובחנם!

בעבור קחזשים וחצי, הערש'ל התקשר לבשר לי שהמשכנתא אשרה, ובזבבד ספר שהיום בערב יתקיים הווארט שלו. שינינו התרגשנו מאד, כי הדבר היה לנו כהו כחה גמורה שהסב"ה חכה שנתפייס היטב, ובאותו פרק זמן תבוא הישועה גם להערש'ל וגם לי. "יודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם".

א. פ. בני ברק

עצה מתוקה

כאשר הגר ברחה משרה והשליכה את ישמעאל בין השיחים, הקב"ה ראה אותו "כאשר הוא שם" והציל אותו. ולכאורה קשה, איך לפתע נהיה מצבו הרוחני כבי טוב, הרי רק לפני מעט זמן, הוא היה בעל עברה ובקש להרג את יצחק?

אלא שטבע האדם שכשהוא נמצא ברעב בצמא ובצער - לבו מתעורר לתשובה, וכיון שבאותם רגעים היתה לי שמעאל חרטה ותשובה, הקב"ה ראה אותו לפי אותו רגע ולא דן אותו לא על מעשיו הרעים שעשה בעבר ולא על המעשים הרעים שהוא וורעו עתידים לעשות, ומזה יש לנו ללמוד כמה הקב"ה אוהב אותנו בכל וחומר מישמעאל, שהרי אנו זרע אברהם ושרה יצחק ויעקב, וגם אדם שהלילה נכשל וטעה, לעולם לא יתיאש, כי ברגע שהוא עושה תשובה, הקב"ה מקבלו בתשובה ומיטיב לו.

ובפרט בזמן שאדם נמצא בצרה כדוגמת הצרה שהיתה לי שמעאל, עליו לעשות תשובה ולהבטיח לה' שישפר את מעשיו ויגמול חסדים עם הקריות ויעמד בהבטחותיו, וכך ישוב אל ה' בתשובה שלמה.

מתיקות שיחי

רבנו של עולם, ראה נא בענינו וריבה ריבנו, שאויבי ישראל קמים עלינו ומבוקשים בכל יום להרע לנו ולולי רחמיך וחסדיך איז אנו יכולים להתקום אפילו ישעה אחת. אנא מלך נורא ונשגב חמול עלינו עמך ונחלתך וראה בשרש צרותינו שכלם נובעים מפני מעשיו שאינם כבי טוב מחמת המציק - היצר הרע, שמתחדש על האדם בכל יום ומבקש להכשילו לעבר על רצונה.

ובכר גלו לנו חז"ל שלולי רחמיך איז האדם יכול נגד יצרו, לכן באתי לחלות את פניך שתגנו עלינו מהאויב הגדול הזה, השטן הרע, ותו בלבנו לעזוב דרך רשע וחיש לנו ישע, ומהר לנאלנו גאלת עולמים כביאת משיח צדקנו וחראנו בכנין ביתך במהרה בימינו אמן סלה.